

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Valentí Ibáñez; L'alcalde republicà

Valentí Ibáñez Llobet va néixer el 19 de gener de l'any 1900. Era fill de Salvador Ibáñez Vall i Josefa Llobet Viadiu, de cal Jepic de Fals. L'afecció per la política potser li va venir de casa, perquè el seu pare hi estava ficat. El Salvador Ibáñez va ser un dels representants de Fals que va entrar a l'Ajuntament el març de 1924, i va ser reelegit a les següents eleccions per tres anys més. L'alcalde Lluís Garriga Puig va ser destituït el juny de 1928, quedant al davant del Consistori el tinent d'alcalde, fins que el 2 de gener de 1929 es va procedir a una nova votació entre els membres de l'Ajuntament, i el Salvador Ibáñez va ser escollit alcalde. Només va ser-ho un any, però encara va tenir temps de fer algunes gestions per tal aconseguir terrenys per les escoles de Fals i Fonollosa, tot i que van ser infructuoses.

Valentí Ibáñez, conegut com el Jepic, i també el "Tino", va interessar-se per la política durant els anys convulsos de la dècada dels 30, quan es va entaular una forta opo-

sició entre els interessos dels parcers o rabassaires i els propietaris de les terres. El clima de confrontació que vivia el país també afectava al nostre municipi, on molts parcers no estaven d'acord amb les condicions que els imposaven els amos i tenien l'esperança que un dia les coses canviarien. Alguns d'ells es van afiliar a la Unió de Rabassaires, un sindicat de classe, o a partits d'esquerra, mentre que els propietaris també s'organitzaven dins dels seus propis sindicats i partits. Valentí Ibáñez es va apuntar al partit de l'Esquerra Republicana de Catalunya, el partit del President Macià.

El 1931 les esquerres van guanyar les eleccions i el Govern monàrquic va haver de plegar i donar pas a la República. Les Corts republicanes van aprovar algunes lleis que permetien la reducció de les parts que els rabassaires havien de pagar als amos. El 1932 es va aprovar l'Estatut de Catalunya i el nou govern català també va afavorir els rabassaires, però les mesures no s'acabaven d'aplicar a causa de les reclamacions d'uns i altres. Mentrestant, el novembre de 1933 hi va haver eleccions al Parlament espanyol i es va produir una clara victòria electoral dels partits de dretes.

Valentí Ibáñez es va presentar a les eleccions municipals del 14 de gener de 1934, unes eleccions que van ser arreu molt disputades i que van donar majoria d'esquerres a molts ajuntaments, entre els quals, el de Fonollosa. En el Ple Municipal que es va celebrar l'11 de febrer de 1934, el Valentí va ser elegit Alcalde amb 5 vots a favor i un en blanc. Hi havia dos regidors més de Fals, Joan Espinalt, militant de la Unió de Rabassaires, i Pere Bastardas, que era de la Lliga. L'amo de Bastardas no representava el poble de Fals, sinó el de Camps, ja que llavors vivia al mas Junyent de Camps.

Una de les primers mesures que va implantar el nou Ajuntament fou canviar el segell municipal. Tenint en consideració el caràcter laic de la República, es va acordar canviar la tradicional creu de Fonollosa, per les quatre barres catalanes.

El febrer de 1934, un nombrós grup de veïns de Fals va presentar un escrit demanant que s'arreglés el camí carreter que comunicava el Molí de Boixeda amb l'estació de Rajadell. Valentí Ibáñez va donar suport a la reclamació i va enviar una sol·licitud al Conseller de Treball i Obres Públiques, demanat una subvenció per fer les obres. El 25 de juliol es va procedir a convertir en civil el cementiri de Fals, i el 30 de setembre el Jepic va tenir una reunió amb el Casas de Matamargó per pactar la compra d'un terreny per les escoles a la zona de la Creu.

Mentrestant, el Parlament de Catalunya havia aprovat l'abril de 1934 la controvertida Llei dels Contractes de Conreu, però el Govern de Madrid la va impugnar i, després de diversos episodis, el 6 d'octubre de 1934 el President Companys, amb el suport d'algunes milícies mal armades i d'uns milers de rabassaires desorganitzats, va revelar-se contra el govern de la República. La revolta va fracassar i va ser seguida d'una repressió contundent; el mateix President i molts rabassaires van acabar a la presó, i un decret va anul·lar els ajuntaments que havien estat escollits el gener d'aquell any.

Valentí Ibáñez va haver de cessar i passar la vara d'alcalde a Josep Grau Iglesias, el qual havia estat alcalde abans d'ell i era un ferm defensor de la causa dels propietaris. La primera decisió que va prendre la Comissió Gestora va ser recuperar l'antic segell de la creu.

El febrer de 1936, les esquerres van guanyar clarament a tot el país, i com a conseqüència es van indultar els presos dels Fets d'Octubre i es van restablir les institucions catalanes. Per una Ordre de la Generalitat, el 19 de febrer es van reintegrar als seus càrrecs el Valentí i la resta de regidors. En el primer Ple van acordar recuperar el segell i comprar una bandera republicana per penjar-la al balcó.

El 18 de juliol va esclatar la guerra i l'Ajuntament va haver de prendre mesures d'urgència. El seu poder de decisió estava condicionat pel Comitè Antifeixista, del qual formaven parts tots els partits que s'oposaven al cop d'estat. L'agost va dimissionar el secretari municipal, "per motius de salut", essent substituït per Andreu Claret. El 19 d'octubre es va constituir un nou

Valentí Ibáñez.

ajuntament format per tres persones d'Esquerra Republicana, 3 de la Unió de Rabassaires, 3 de la Confederació Nacional del Treball (CNT), i 2 del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC). Valentí Ibáñez va ser escollit alcalde per unanimitat, i va acceptar el càrrec "en mig de les aclamacions i visques a la República i a la Revolució per part de tots els presents".

Dos dies després, el Valentí va agafar el tren i va baixar a Barcelona, a la seu de la Companyia Telefònica, per mirar d'aconseguir que possessin un telèfon públic a Fonollosa i un altre al Raval de Fals. Ho deuria aconseguir, perquè el desembre es van pagar 2.500 pessetes per la línia de Rajadell a Fals. Tal com reflecteixen les actes dels Plens, durant els mesos que van anar des de l'inici de la guerra fins a finals d'any, l'activitat municipal va ser frenètica i va estar molt condicionada per l'execució de diversos decrets de la Generalitat, com per exemple el que regulava la incautació i posterior subhasta dels béns dels facciosos.

No està documentada l'acció municipal durant els anys 1937 i 1938, perquè els registres de l'Ajuntament van ser destruïts, però se sap que durant el temps que va durar la guerra es van fer algunes obres públiques que van beneficiar al conjunt de la població. Així, es van fer clavegueres i es van pavimentar els carrers principals del raval de Fals, es van instal·lar alguns punts d'enllumenat públic, es va arreglar, amb la col·laboració dels veïns, el camí d'anar al Molí de Boixeda, es van comprar els terrenys per fer les escoles de Fonollosa i Camps, i es va aconseguir que la companyia elèctrica Anònima Manresana, (l'empresa del Selga havia estat incautada) posés comptadors a la majoria de cases a preu raonable.

En tot cas, va ser un període molt convuls, d'enfrontament entre persones del mateix poble a causa de les seves idees, i la valoració sobre el paper que va jugar l'alcalde republicà estarà inevitablement condicionada per la ideologia política de l'opinant.

Després de l'entrada dels nacionals, va ser designat alcalde provisional Josep Grau Iglesias, mentre que alguns que s'havien significat en política van emprendre el camí de l'exili. El Valentí Ibáñez es va quedar i el 26 de març de 1939 va lliurar al nou alcalde "el bastón de mando" i les 9.770 pessetes que hi havia a la caixa municipal, en bitllets de banc de la República que no tenien valor.

Mentre la màquina repressiva que va seguir la fi de la guerra es posava en funcionament, el Valentí va seguir vivint a casa seva, però es comportava de manera discreta i no es deixava veure gaire. Quan rebia la visita de la Guàrdia Civil s'amagava en un amagatall que hi havia a les golfes de la casa. La relació amb la seva germana i cunyat no era bona, i finalment va decidir creuar clandestinament la frontera i establir-se a la zona de

Perpinyà, on tenia contactes. Va treballar un temps de pagès, a jornal, fins que el seu amo li va trobar una bona masoveria a la part de Tolouse, en un indret anomenat Lapenche.

L'amor de la seva vida va ser l'Agnès Grau Soler, de cal Mestre. Tenien afinitat ideològica, ja que l'Agnès era una xicota que tenia idees d'esquerra i més d'una vegada s'havia enfrontat amb algun cacic del poble. Quan el Valentí va marxar de Fals, l'Agnès no el va poder acompanyar, perquè tenia cura de la seva mare ferida, però després de la defunció d'aquesta, no va dubtar ni un moment i el 1947 va travessar la frontera a peu, per un camí de muntanya, per reunir-se amb el Valentí. Es van casar a França i van viure plegats fins que l'Agnès va morir, a l'edat de 52 anys.

El Valentí va arribar a l'edat de la jubilació i llavors va decidir tornar al seu país. No va poder viure a cal Jepic, perquè havia renunciat a l'herència a favor de les seves dues germanes. Es va instal·lar a Manresa, a casa de la Lluïsa. Va morir el 24 de novembre de 1984 i va ser enterrat al cementiri de Fals, com era el seu desig.